

find - IND I HISTORIEN

6. KLASSE

”Find – Ind i Historien, 3.-6. klasse” er rammen om historieundervisningen på begynder- og mellemtrinnet. Sammen med historiesystemet for de ældste trin ”Ind i Historien – Danmark og Verden” og ”Ind i Historien – Danmark i en globaliseret Verden” er der etableret en fælles platform for det samlede historieforløb, der knytter sig tæt til de tanker om kanon, kronologi, perspektivering, viden og færdigheder, som er udtrykt i Fælles Mål II.

LÆRERGUIDE – 6. KLASSE

Børn interesserer sig for historie og er optaget af, hvad der er sket i familien og i gamle dage, før de selv kom til verden. Forundringen over, at ting var anderledes, giver sig udtryk på mange forskellige måder. Spørgsmålene står nærmest i kø for at finde forklaringer på, hvordan og hvorfor den hverdag og det liv, som de kender, har forandret sig.

Historieundervisningen på begynder- og mellemtrinnet tager sit afsæt i, at børnene langt fra er historieløse. Udfordringen består i at hjælpe dem til at få styr på deres forestillinger og perspektivere deres erfaringer ind i en sammenhæng med den ”store” udvikling – i familie og dagligdag, lokalområdet, Danmarks og Verdens historie.

”Find – Ind i Historien, 6. klasse” – Baggrund og sammenhæng

Mødet med faget historie skal på begynder- og mellemtrinnet være konkret og appellere til elevernes umiddelbare lyst til at blive dygtige og lære noget om al det spændende og fremmedartede, som historien er fyldt af.

Opgaven bliver at systematisere børnenes egne historiske erfaringer gennem konkrete eksempler på, hvordan mennesker til forskellige tider har forsøgt at påvirke deres tilværelse og de vilkår, de har levet under. Tilgangen vil være, at børnene sætter sig ind i andre tider og andre livsbetingelser gennem en bred vifte af lærerige og inspirerende aktiviteter. Viden, kendskab til begreber og færdigheder skal danne grundlag for øvelser

i at bruge historien i et aktivt samspil med deres egne forestillinger og forventninger om, hvordan det var før, hvordan det er nu, og hvordan fremtiden vil forme sig.

”Lær at lære historie” er en anden måde at udtrykke fagets udfordringer på. Derfor er det et helt afgørende element i undervisningen på begynder- og mellemtrin, at børnene som en integreret del af undervisningen gradvist lærer fagets sprog og begreber, metoder og færdigheder.

”*Find – Ind i Historien*” har det udgangspunkt, at historieundervisningen i skolen skal opfattes som et samlet forløb, hvor fagets kronologisk opstillede kanon udgør en slags ”trædesten” for overvejelser omkring stofvalg, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen.

Når det gælder stofvalg og organisering på begynder- og mellemtrinnet, er fagets kanon den røde tråd i undervisningen, men grundtankerne omkring at koble viden, begreber og færdigheder til elevernes egen baggrund og erfaringer betyder, at de enkelte emner i ”*Find- Ind i Historien*” er udvalgt, så de på hvert klassetrin er samlet om nogle overordnede kategorier.

På 3. klassetrin er det især forholdene omkring ”**det nære**” – dagligliv, familie og lokalområdet, der er i centrum.

4. klassetrin arbejder primært med kategorien ”**samfund**”, hvor eleverne får mulighed for at se sig selv, som individer i et større fællesskab præget af muligheder og begrænsninger.

I 5. klasse bredes perspektivet ud, så hovedvægten lægges på begrebet ”**kontakt**”, som afsæt for, at udviklingen i Danmark skal ses i en vekselvirkning med udviklingen i de områder af verden, hvor Danmark direkte eller indirekte har spillet en rolle.

Endelig bredes perspektivet videre ud i 6. klasse, hvor hovedvægten lægges på begrebet ”**globalisering**”. Danske forhold er stadig i fokus, men nu som del af den europæiske kulturkreds, der fra 1600-tallet ekspanderer voldsomt og derigennem inddrager stadig større dele af verden – politisk, økonomisk, socialt og kulturelt.

tilgangen af råvarer også kunne kontrolleres af staten. Denne økonomiske tankegang medførte, at det gjaldt om at sikre sig et større og større territorium. Begivenhederne i 1600-tallet, ikke mindst 30-årskrigen, viste imidlertid med al ønskelig tydelighed, at erobringskrige i Europa ikke var vejen frem. Svaret måtte derfor logisk nok blive, at især de europæiske stormagter kastede sig ud i et kapløb om at skaffe sig handelsaftaler og kolonier i den store verden.

I forlængelse af de danske og europæiske kanonpunkter, har vi derfor til hvert kanonpunkt valgt at se på Europas ekspansion.

Kanonpunktet ”*Christian 4.*” følges af et udblik til Asien, hvor især England, Holland og Frankrig indledte opbygningen af store koloniriger, der varede i mere end 200 år. I forlængelse af kanonpunktet ”*Den Westfalske Fred*” følger et afsnit om bosættelser og kolonisering af Nordamerika frem til afslutningen af Den Nordamerikanske Frihedskrig.

Endelig kobles Statskuppet 1660 sammen med et afsnit, der beskriver de første kontakter mellem Europa og Afrika i form af handelsstationer og slavehandel og fører frem til den næsten totale kolonisering af hele kontinentet.

Bogen afsluttes med afsnittet ”Verden vil selv!”, hvor der gives en række eksempler på afkoloniseringen, der for alvor tog fart efter afslutningen af 2. verdenskrig.

Indholdet i *Find – Ind i Historien, 6. klasse* kredser på mange måder og ud fra forskellige vinkler om begrebet **globalisering**.

Med afsæt i de mange helt konkrete beskrivelser får eleverne eksempler på, at mødet på tværs af kulturer og grænser ofte var både dramatisk og konfliktfyldt. Helt frem til vore dage har forestillinger om ”dem og os” og verdens opdeling i u- og ilande trukket dybe rødder mere end 400 år tilbage med afsæt i den europæiske historie. ”Set i bagklogskabens ulideligt, klare lys” har den europæiske civilisation påført store dele af verden uhyggelige lidelser i form af udnyttelse og undertrykkelse.

Set i et andet perspektiv har Europas greb om verden imidlertid også betydet, at verdens tilstand i dag er præget af en **globalisering**, der indebærer et bredere fællesskab mellem folkeslag og kulturer. Gennem FN og andre verdensomspændende organisationer er der etableret en række folkeretslige normer og værdier, som en overvældende del af verdens lande er enige om er udgangspunktet for fremtiden – hvor problem- og konfliktfyldt fremtiden end må være!

Spøgelset fra fortiden er langt fra et overstået kapitel, men perspektivet er vel, at børn og unge, der kender til historien, kan forholde sig konstruktivt til følgende udsagn: ”Den, der ikke kender fortiden, er dømt til at gentale fortidens fejl!”

Bogens indhold spænder vidt i tid. Kanonafsnittene er ordnet kronologisk, mens de perspektiverende afsnit behandler historien friere i tid og rum. Det giver anledning til nogle gevaldige spring, som den lille figur ”Flyver Find” har til opgave at binde sammen og forklare. Opgaven er svær. ”Flyver Find” kan ikke have det hele med, så det bliver lærerens opgave at knytte ”Flyver Find’s kommentarer og forklaringer sammen med en vifte af udbyggende oplysninger om og bud på, hvordan tingene hænger sammen.

I den sammenhæng er det meget vigtigt, at arbejdet med tid, tidsbegrebet og geografisk viden stadig udbygges og udvikles, så eleverne er i stand til at sætte deres nye viden ind i en tids- og stedsmæssig sammenhæng.

Alle bogens afsnit afsluttes med ”Gå selv i gang!”-sider. Udtrykket er valgt for at sende et kraftigt signal om, at historieundervisningens gennemslagskraft over for eleverne ikke mindst har noget at gøre med, at de aktivt arbejder med det historiske stof.

”Øvelse gør mester” kunne godt være overskriften på de overvejelser, man som historielærer må gøre sig. Eleverne skal bruge deres viden og færdigheder til at udtrykke sig om væsentlige problemstillinger og sammenhænge før, nu og i fremtiden. Gennem de foreslåede aktiviteter (og andre fra fx Flyver Finds idéboks) skal de udfordres til at identificere sig med andre tiders levevilkår og måder at tackle tilværelsen på. De skal provokeres og sættes i situationer, hvor de både intellektuelt og gennem sanserne erfarer, hvor forskellig og foranderlig fortiden har været.

Læreren er med hele vejen. Som igangsætter og fantasiformidler samtidig med, at målet ”lær at lære historie” er en integreret del af undervisningen. Oplæggene ”Tal med eleverne om” og ”Dengang og nu” kan være inspiration til en fælles oplevelse i klassen af historie som et fag, der på én gang er spændende, sjovt, kreativt – og lærerigt!

Find – Ind i Historien, 6. klasse – Planlægning

Med kun to ugentlige timer i historie kræver det en nøjere planlægning, når der både skal arbejdes med bogens emner og være tid til, at eleverne går i dybden med de problemstillinger, der er indeholdt i de mange aktivitetsforslag.

De fleste elever vil på egen hånd kunne læse bogens tekst, men det vil i nogle sammenhænge være givende, at læreren læser dele af teksten højt eller understreger, hvilke forhold eleverne særligt skal være opmærksomme på.

Med afsæt i teksten, billedmaterialet og ”Gå selv i gang! – siderne” er der mange muligheder for at variere undervisningen, så indlæringen foregår som en vekselvirkning mellem boglige og praktisk-musiske inputs.

For at mindske arbejdsbyrden med at finde andre og supplerende materialer er det nærliggende, at lærerne samarbejder om en fællesplanlægning og opbygger mindre ”studiesamlinger”, der knytter sig til de kanonpunkter eller perspektiveringer, der tages op i bogen. Fordelen er, at der på den måde kan etableres en let tilgængelig mulighed for at variere undervisningen og trække nye perspektiver ind.

Viften af muligheder er stor: Hvordan kan vi sammen med skolens mediecenter bygge en materialebase op i form af – enkeltteksemplarer af andre bøger, eksempler på kildemateriale, gamle billeder, historiske kort, skønlitteratur, film og dvd, eksempler på tidstavle, gamle anskuelsestavler, evaluerings- og aktivitetseksempler, netadresser med faglige og pædagogiske ideer og forløb osv.? Hvad findes der af materialer på museerne og på de historiske aktivitetscentre – undervisningsforløb, aktivitetsforslag, ekskursionsmuligheder, kopier af genstande, rekonstruktioner og modeller af huse, tøj og redskaber, våben, kopier af smykker osv.? Hvad findes der af lokale muligheder – besøgssteder, kilder, billeder, kortmaterialer, lokale eksperter osv.?

Sporjagten på materialer slutter aldrig, men over tid vil den enkelte lærer få nem adgang til at overraske og variere sin undervisning. ”Studiesamlingerne” kan selvfølgelig også suppleres med kollegaers undervisningsforløb og gode ideer til opgaver og aktiviteter.

Man kan også forestille sig en periodevis planlægning omkring tværfaglige forløb. Emnerne er spredte i tid og sted, så det vil være oplagt at se emnemulighederne på tværs af fag som: Historie – dansk, natur/teknik, kristendomskundskab, hjemkundskab/sløjd/håndarbejde, billedkunst, musik osv. En anden mulighed for tværfagligt samarbejde kunne være at tænke andre faglærere ind som eksperter i årsplanen. Eksperternes rolle kunne være at gennemføre korte ”kurser” i nogle af de problemstillinger, der rejses i forbindelse med emnerne – fx et eller flere kurser i geografi (kortlæsning, natur og klima, livsbetingelser osv.), teknologi, transport, kultur og religion, opdagelseshistorie osv.

”Kurserne” kan også behandle informationssøgning på nettet og anvendelse af teknologi i forbindelse med elevernes fremlæggelser og præsentation – digital film- og fotografering, billedbehandling, scanning, powerpoint, smartboard osv.

Endelig er der også mulighederne for at planlægge emne-featuredage som faste tværfaglige forløb i årsplanen. Her er alle fag og alle muligheder på spil, men med perspektivet **kontakt** vil det være nærliggende fx at arbejde med kulturmøder før og nu eller tage afsæt i UNESCO’s liste over Verdensarvsteder. Helt afgørende er det

imidlertid at udnytte de længere, sammenhængende forløb til at lægge særlig vægt på de kreative og musiske aspekter omkring, drama, musik, billedproduktion osv.

”Find – Ind i Historien, 6. klasse” – Evaluering

Historie er et prøvfag efter 9. klasse, men allerede på begynder- og mellemtrin må læreren gennemtænke, hvordan undervisningen i faget tilrettelægges, så eleverne kontinuerligt vænnes til at spørge sig selv om, hvad de har lært, hvad de synes, der har været vigtigt i stoffet, hvor vi har vores oplysninger fra, og hvordan de kan fremlægge deres resultater for andre.

Fagets beskrivelse giver en række holdepunkter for lærerens overvejelser, og det vil være relevant tidligt i forløbet at ”oversætte” kravene for børnene og sætte ord på, hvad der forventes af dem, og hvad de skal øve sig på i den daglige undervisning. Spontaniteten, variationen, kreativiteten og fascinationen skal være i højsædet, men det strider ikke imod, at eleverne gradvist spores ind på, at det er vigtigt at kunne analysere, forklare, fortolke, vurdere, tage stilling til og formidle det stof og den viden, de har erhvervet sig.

Hovedsynspunktet bag hele systemet *”Find – Ind i Historien”* er, at disse faglige krav om viden, færdigheder og holdninger er vigtige, men at de i videst muligt omfang skal udvikles i den daglige undervisning sammen med eleverne. Alle elever vil have erfaringer med at lave spil, quizzes, skrive historier, spille drama, lave skattelege, konkurrencer, gættelege, ”hvem ved hvad?”, ”hvem ved hvornår?”, ”hvad er det?” osv., hvor legen tager afsæt i faktuelle spørgsmål og lysten til at udfordre hinanden på en række kreative måder.

Over tid kan disse evalueringsøvelser udvikle sig til mere omfattende og kreative aktiviteter, hvor eleverne enkeltvis eller i grupper præsenterer deres viden for andre i form af foredrag, udstillinger, præsentationer for andre klasser, indlæg på fællessamlinger, formidling gennem skolens kaldesystem osv.

”Find – Ind i Historien, 6. klasse” – Forældresamarbejdet

Elevernes bagage af historisk viden og erfaringer bygger i vid udstrækning på de vilkår og de oplevelser, som de har haft hjemme og i det nære miljø.

For at understrege denne pointe har vi til hvert klassetrin henvendt os direkte til forældrene med et brev under overskriften *”Kære forældre i ... klasse”*.

Læreren kan selvfølgelig bruge denne henvendelse, som han/hun vil, men måske vil det være mest oplagt at bruge den som et oplæg til diskussion på årets første forældremøde. Tanken er at give forældrene et indtryk af, hvad årets historieundervisning vil handle om i store træk, og hvilke områder der i særlig grad vil blive lagt vægt på. Men vigtigere endnu er det måske at opfordre forældrene til at støtte op omkring børnenes arbejde med historie.

I ”Find – Ind i Historien” lægges der op til at finde veje til at udvikle samarbejdet mellem de nære voksne og skolen. En væsentlig forudsætning herfor er, at der fra første færd lægges op til, hvordan forældre og skole kan støtte hinanden og skabe grobund for, at børnene oplever historien som noget, der er tæt på, og som kommer dem ved. ”Gå selv i gang!” og ”Flyver Finds idéboks” indeholder bud på flere aktiviteter, som alle hjem har mulighed for at give sig i kast med. Men i virkeligheden er det kun fantasien, der sætter grænser.

Maden og køkkenet udgør nærmest et eksperimentarium for en række aktiviteter. Hobbies af enhver art kan være afsæt til spændende detektivjagter, hvor det gælder om at opspore rødder og udvikling. Samtalen omkring spise- og hyggesituationer kan folde sig ud gennem lege og konkurrencer, hvor voksne og børn sætte hinanden på prøve. Masser af spil lægger op til historiske overvejelser og uddybende forklaringer. Rollespil i tilknytning til fantasirige fortidsverdener trækker på en bred vifte af historiske virkeligheder, som det kan være spændende at udforske sammen for børn og forældre. Museer, biblioteker, udstillinger og ture giver oplevelser og udfordringer. Fotoalbums og film sætter billeder på rødder og udvikling. Ældre familiemedlemmer og venner er en spændende kilde at øse af.

Og så er der hele informationsteknologien. Der er masser af muligheder for at få viden og lave egne bøger, film, billeder, dramatiseringer og fremvisninger med afsæt i alle de historiske spor, der omgiver os. Verden står til rådighed. Der er ikke det sted på jordkloden, hvor man ikke kan komme med et KLIK. Hvordan ser der ud i billeder og på kort?

Igen er det kun fantasien, der sætter grænser!

